

"סוד החשמל"

דף מתוך סדרת הספרים

לחבר בין תורת הנגלה לתורת הנסתר

גליון חג השבועות תשע"ג תהא שנת גאלת עולמים.

[מותר לצלם לזיכוי הרבים].

מאמר לחג השבועות על דרך פלפול ההלכה.

מאת הרה"ג ר' מרדכי קרליבך שליט"א מחבר הספרים 'חבצלת השרון'
מופיע בעמוד יא'.

האם העולם קיים שבעת אלפי שנים, או חמישים אלפי שנים, והקשר למתן תורה.

מצינו בגמרא (חגיגה יג:) רב ירמיה בר אבא אמר, "אלף אלפין ישמשוניה" לנהר דינור, שנאמר, "נהר דינור נגיד ונפק מן קדמוהי, אלף אלפין ישמשוניה" וגו'. מהיכן נפק, מזיעתו של חיות, ולהיכן שפין, אמר רב, על ראשי רשעים יחול בגיהנום, שנאמר, "הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל, על ראש רשעים יחול". ורב אחא בר יעקב אמר, על אשר קומטו שנאמר, "אשר קמטו ולא את, נהר יוצק יסודם". תניא, אמר רבי שמעון החסיד, אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להבראות קודם שנברא העולם, ולא נבראו. עמד הקדוש ברוך הוא ושתלן בכל דור ודור, והן הן עזי פנים שבדור. ומבאר רש"י נגזר עליהם להבראות להיות קודם מתן תורה, לקיים מה שנאמר "דבר צנה לאלף דור" ראויה היתה תורה להנתן לסוף אלף דור, וכשראה שאין העולם מתקיים בלא תורה עמד וטרדו, ונתנה לסוף עשרים וששה דורות מאדם הראשון עד משה רבינו. רואים שהתורה היתה אמורה להנתן לסוף אלף דור, משום שיש אלף דור שיש בהם עזי פנים שאינם ראוים לקבל את התורה, וה' הקדים את מתן התורה כדי לקיים את העולם. ואת עזי הפנים הוא מביא לעולם טפין טפין במשך אלף דור ומתקן אותם בנהר דינור בגיהנום. (ע"ש ברש"י ותוס' וברש"י). ולכאורה מתי יהיו האלף דור אם העולם קיים רק ששת אלפי שנים. וכן כתוב (דברים ז, ט) "וידעת כי ה' אלהיך הוא האלהים האל הנאמן שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותו לאלף דור". וכן אלף דור ר"ת בב' אפנים של הכתוב המדבר על הנבואה של נהר דינור: (דניאל ז, ז) "באתר דנה חזה הוית בחזוי ליליא וארו חיוה רביעאה דחילה ואימתני ותקיפא יתיכה ושינוי די פרזל לה ברבון אכלה ומדקה ושאר אברגלה רפסה והיא משניה מן כל חיותא די קדמה וקרניו עשר לה: משתפל הוית בקרניא ואלו קרן אחרי זערה סלקת ביניהו ותלת מן קרניא קדמיתא אתעקרה מן קדמה ואלו עיניו פעיני אנשא בקרניא דא יפס ממלל רברבו: חזה הוית עד די כרסו רמיו ועתיק יומיו יתב לבושה פתלג חור ושער ראשה כעמר נקא פרסיה שביבין די נור גלגלוהי נור דלק: נהר די נור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבון קדמוהי יקומו דיןא יתב וספרין פתיחו".

וּנְבִיא אֶת שְׁתֵּי הַשִּׁטּוֹת בֵּין הַמְקַבְּלִים כַּמָּה זְמַן קִים הָעוֹלָם, הֵינּוּ כַּמָּה זְמַן לֹקַח לְכָל הַנְּשָׁמוֹת לְהַתְקוֹן תְּקוֹן מְשָׁלֵם וְלַחְזֹר לְשִׁרְשָׁם, אִם מ"ט אֶלְפֵי שָׁנָה, או ז' אֶלְפֵי שָׁנָה.

מוֹבָא בְּסִפְר 'שְׁעָרֵי גֵן עֵדֶן' מֵר' יַעֲקֹב קֵאפִיל (פֶּתַח א) הִנֵּה רָאִיתִי בְּפִתְבֵּיִם מִמּוֹרֵי הָאָרֶץ ז"ל, שֶׁזוֹ כְּוֹנֵת חֲז"ל בְּאִמְרָם אֵין שׁוֹאֲלִין מֵה לְפָנִים וּמֵה לְאַחֹר, שֶׁפְּרוּשׁוֹ, שְׁאֲסוֹר לְשָׂאֵל מֵה הִיָּה קוֹדֵם בְּרִיאַת הָעוֹלָם וְכֵן מֵה יְהִיָּה אַחֲרֵי שִׁיכְלָה זֶה הָעוֹלָם, כְּמֵאֵמֶר חֲז"ל שִׁיתָא אֶלְפֵי שָׁנִין קֵיִמָּא עֲלָמָא וְחַד חֲרוֹב, וְאַחֲרֵי זֶה הַזְּמַן אֲסוֹר הַחֲקִירָה, וְעַל זֶה נֶאֱמַר בְּמִפְלָא מִמֶּנּוּ בַל תְּדַרְשׁ וּבְמִכּוּסָה מִמֶּנּוּ אֵל תִּחְקֹר. אֲךָ שְׂאִין הַדְּבָרִים כְּכַתְּבָם וְכַלְשׁוֹנָם, לֹמֵר שְׁאֲסוֹר לְחַקֵּר וְלַתּוֹר מֵה הִיָּה קוֹדֵם זֶה הַזְּמַן וְלָמָּה יִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם בְּזֶה הַזְּמַן. כִּי כָל הַדּוֹרֵת בְּזֶה הַדְּרֵךְ טַח עֵינָיו מֵרֵאוֹת בְּסִפְר הַתְּמוּנָה [הַמִּיחָס לֵר' נַחוּנְיָא בֶן הַקָּנָה וּרְבִי יִשְׁמַעְאֵל כְּהֵן גְּדוֹל] שְׁשָׁם מְבֹאָר (הַקְדָּמָה לַתְּמוּנָה ג) כָּל הַנְּהַגוֹת הַשְּׁמִיטוֹת, הֵינּוּ שְׁמֵבְאָר שֶׁם שְׁשַׁבְעָה אֶלְפִים נִקְרָא שְׁמִיטָה אַחַת. וּמְבֹאָר שֶׁם שְׁזָה הַשְּׁמִיטָה אֲשֶׁר אָנוּ בּוֹ נִקְרָא שְׁמִיטַת הַפֶּחַד, רוֹצֵה לֹמֵר, כִּי יֵשׁ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְהֵם נִקְרָאִים בְּפִי חֲכָמֵי הָאֱמֶת עֶשֶׂר שְׁמוֹת שֶׁהֵם שְׁמוֹתָיו וּמְדוּתָיו שֶׁל עֶלְת כָּל הָעֲלוֹת, וְהֵם: פֶּתֶר חֲכָמָה בִּינָה, וְזֶה הַשְּׁלִשָּׁה נִקְרָאוּ ג' רֵאוֹנוֹת, וְנִקְרָאִים "יְמֵי קֶדֶם" וְ"שָׁנִים קְדָמוֹנוֹת" כְּמוֹ שְׁנֵבְאָר לְפָנֵינוּ. וְיֵשׁ עוֹד לְמִטָּה מֵהֶם שֶׁבַע סְפִירוֹת וְהֵם נִקְרָאִים, חֶסֶד פֶּחַד תְּפִאָרַת נֶצַח הוֹד יְסוֹד מְלָכוּת, וְהֵם נִקְרָאִים יְמֵי עוֹלָם וְשָׁנוֹת עוֹלָם. וּמְבֹאָר שֶׁם שְׁקוֹדֵם שְׁנֵתְחַדֵּשׁ זֶה הָעוֹלָם שֶׁהֵם שְׁבַעָה אֶלְפֵין שָׁנִין שְׁאָנוּ בּוֹ, הִיָּה גַם כֵּן עוֹלָם מְלֵא, וְשִׁמְשׁ גַם כֵּן ז' אֶלְפֵי שָׁנִין. וְהִיָּה נִקְרָא שְׁמִיטָה א' שְׁמִיטַת הַחֶסֶד, נֶגֶד סְפִירָה רֵאוֹנוֹת מִן הַשְּׁבַעָה סְפִירוֹת, וּבְזוֹ הַשְּׁמִיטָה הִיָּה הַכֹּל טוֹב וְלֹא הִיָּה יֵצֵר הַרַע שׁוֹלֵט בְּזֶה הַשְּׁמִיטָה. וְלֹא הִיָּה שְׂכָר וְעֵנֶשׁ לְכָל נְבִרָאִים הַנִּמְצָאִים בְּזֶה הַשְּׁמִיטָה. וְהַשְּׁמִיטָה שְׁאָנוּ בּוֹ הוּא נֶגֶד סְפִירוֹת הַפֶּחַד וְלָכֵן הֵיֵצֵר הַרַע גּוֹבֵר בְּזֶה הַשְּׁמִיטָה, לְפִי שֶׁזוֹ הַסְפִירָה הִיא מְסֻטְרָא דְשְׁמֵאֲלָא, שֶׁהוּא מֵדַת צְפוֹן "מְצַפּוֹן תְּפִתַח הַרַעָה". וְלָכֵן נִקְרָא הֵיֵצֵר הַרַע צְפוֹנִי, וְהוּא נִתֵּן בְּזֶה הַשְּׁמִיטָה לְהַבְחִין בְּזֶה בְּגִי אָדָם. וְלָכֵן יֵשׁ שְׂכָר וְעֵנֶשׁ בְּזֶה הַשְּׁמִיטָה, שְׁנִקְרָא שְׁמִיטַת הַנְּסִיוֹן וְהַצְרוּף. וְהַבְּחִירָה נִתְּנָה לְבְּנֵי אָדָם כִּי הוּא עֶקֶר הַנְּסִיוֹן וְהַצְרוּף, בְּסוֹד "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה", וַיְהִי נוֹטְרִיקוֹן וַיְמִי יוֹדַע ה' חֲכָם יְהִיָּה.

וְעַל פִּי זֶה אִמְרַתִּי דְבָר נֶאֱה וּמִתְקַבֵּל, מֵה שְׁאֲמָרוּ ז"ל, אִם הֵרֵאוֹנוֹת כְּמִלְאָכִים אָנוּ כְּבְּנֵי אָדָם וְאִם הֵרֵאוֹנוֹת כְּבְּנֵי אָדָם אָנוּ כְּחִמּוֹרִים, שְׁמֵבְאָר שֶׁם בְּסִפְר הַתְּמוּנָה, שְׁכַמָּה נְשָׁמוֹת יֵשׁ בְּשְׁמִיטָה הַזֹּאת, וְהֵם הִיוּ גַם בְּשְׁמִיטָה שְׁעֵבְרָה. וְהֵמָּה בְּפִתּוּבֵים שְׁנִכְתְּבֵם אֶצְלֵיהֶם "הִיָּה", כְּמוֹ "וַיֹּסֶף הִיָּה", "וַיִּמְשֵׁה הִיָּה", וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, לְרַמֵּז שֶׁהִיוּ כְּבָר בְּשְׁמִיטָה הַקְדוּמָה וְנִשְׁתַּלְשְׁלוּ בְּזֶה הַשְּׁמִיטָה לְתַקּוֹן הַדּוֹר שְׁבִימֵיהֶם, כְּפִי רְצוֹנוֹ וּמִחְשַׁבְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַרְצוֹן, וּמֵאֲרִיךְ שֶׁם בְּעֵנִין זֶה.

וְכַעֲיִן זֶה מוֹבָא בְּרִבְנֵנוּ בְּחִי' עַל הַיּוֹבֵל הַגְּדוֹל. (שְׁמוֹת כֹּא, ו) "וְעַבְדוּ לְעוֹלָם", כָּל יְמֵי עוֹלָם, כִּי כִינּוּן שְׁעַבְד עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל הֵרִי הוּא עַבְד כָּל יְמֵי הָעוֹלָם, וּבֹא לְרַמֵּז כִּי כָל יְמֵי הָעוֹלָם הוּא הַיּוֹבֵל הַגְּדוֹל וְהוּא עֵנִין הַכְּתוּב "דְּבָר צְנוּה לְאֶלְפֵי דוֹר", כִּי דוֹר חֲמִשִּׁים שָׁנָה גַם כֵּן כְּמוֹ עוֹלָם. וְכֵן רַמְזוּ שְׁלֵמָה ע"ה "וְהֵאָרֶץ לְעוֹלָם עוֹמֵדֶת" הוּא עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל הָעוֹלָם וְהֵבֵן זֶה. הֵינּוּ שְׁעַבְד חַיֵּב לְצִאֵת לְחֵרוֹת בַּיּוֹבֵל, כִּי הַיּוֹבֵל מְסַמֵּל אֶת הַיּוֹבֵל הַגְּדוֹל, שֶׁהוּא הָאֶלְפֵי הַחֲמִשִּׁים, שְׁכָל הַנְּשָׁמוֹת תְּחִזְרֶנָּה לְשִׁרְשׁוֹן, וְלַתְקוּנָן וְחֵרוּתָן.

וְכֵן מוֹבָא בְּסִפְר 'פְּרֵי חַיִּים' (וַיִּקְרָא) כְּתַב הַמְּגִלָּה עֲמֻקּוֹת יְדוּעַ שְׁמֵשָׁה הוּא כְּלוּל מִן אֶלְפֵי דוֹר, "אָדָם אֶחָד" זֶה מֵשָׁה, "מֵאֶלְפֵי מְצִאֲתֵי" הוּא כְּלוּל מֵאֶלְפֵי דוֹר, לָכֵן "דְּבָר צְנוּה לְאֶלְפֵי דוֹר" חֶסֶר וְא"ו כְּתִיב, "לְאֶלְפֵי דוֹר"

בגימטריא משה. ואמרתי לפרש שמושה נולד והסתלק בחדש אדר ר"ת אלף דר. ומבאר לדברינו פיון שושמת משה כלולה מכל הנ' אלפי שנה, היא כלולה מאלף דור, כי כל נ' שנה הם דור.

וכן מובא בספר 'הפליאה' (ד"ה ואמר משה) ואמר משה רבונא דעלמא אמור לי מה אני, אמר ליה ואתה לא ידעת, וא"ל ידעתי שאני בן אדם הראשון [גלגול הבל] אבל למי אני, א"ל הבט ראש שמך וסוף שמך, א"ל ראש שמי ה' וסוף שמי ה' ה"ל מ"ש"ה, א"ל משה ה"ה שמעתי ולא ידעתי, א"ל כי מן העפר אתה ואל עפר תשוב. א"ל רבון כל העולמים ועד כמה, א"ל עד אלף דור נוהג מדה הזו, א"ל רבש"ע הביאותני בשמיטה הרעה הזאת למה הנחתני להתחייב הריגה, א"ל בשמיטה שעבר לא באת בגסיון והקב"ה הביאך ושמך לעשות מלחמה עם בעל העשה מלחמות גדולות ולא עמדת ונתחייבת הריגה, א"ל ולמה בהריגה, א"ל דע לך משה כי זה הדין בידו של הלוחם מי שלא יעמיד במלחמתו להרגו וזהו על חרבך תחיה, א"ל רבונא דעלמא אחר שקבלתי את הדין למה הבאת אותי פעמים, א"ל דע לך כי במשפט הראשון אינו מתכפר החוטא אם לא שיקבל גם כן דין מיתה, א"ל ולמה לא מונעתי מלעמד במלחמתי בחזקי שלא לחטא, א"ל אין בידי למנע.

וממשיך הספר 'שערי גן עדן' ולפי עניות דעתי, אפשר שלזה פונו במאמרם ז"ל, כל מי שנאמר בו "היה" עולם חדש ראה, והוא מובן, ולזה פונו גם כן באמרם 'אם הראשונים פמלאכים' הפונה היינו אותן נשמות שהיו בשמיטה שעברה שמיטת החסד, שלא היה יצר הרע שולט בהם, אנו היינו שנתגלגלו בזה השמיטה נעשו כבני אדם, שייצר הרע שולט בהם. ואם הראשונים כבני אדם, היינו אותם שהיו בשמיטה שעברה, אנו היינו אנוחנו שושמותינו מזה השמיטה הקשה פחמורים, שאנו נטבעים בעמקי הקלפות השולטים בזו השמיטה.

ונחזור אל הענין כי בספר התמונה מבאר הנהגת כל השמיטות, אף אותם שיהיו אחר שמיטה זאת, עד שיכלו ז' שמיטות נגד ז' ספירות מן חסד עד מלכות. ובכל שמיטה ז' אלפים. וז' פעמים ז' הוא מ"ט אלפים, ובהם ז' שמיטות. ואחר כך יהיה היוכל הגדול שהוא אלף החמשים, והוא נגד ספירת הבינה שנקרא יובל הגדול, כמאמר הכתוב "בשנת היוכל הזאת תשובו איש אל אחזתו". שכל אחד יורש מדרגתו, וכל הדברים יחזרו אל שרשם, שממנה יצאו ואליה ישובו עד כאן לשון ספר התמונה. הרי זה מה שאמרו אין דורשין מה לפנים ומה לאחור, נלמד מקרא דכתיב "כי שאל נא לימים ראשנים למן היום אשר ברא ה' אלקים אדם על הארץ", ואמרו מכאן אתה שואל ואין שואלים מה לפנים ומה לאחור. הוא הדבר עצמו שהכתוב מתיר לשאל מהשמיטה שקדמה לזו השמיטה. והשמיטה שקדמה לזו נקראת ימים ראשנים, "והאחרונים" הם השמיטות העתידות לשמש עד יובל הגדול, כמו שמבאר בתמונה. והוא על פי שאמרו חכמי האמת, שמתר לחקר ולתור בחכמה, כל אחד לפי השגתו וכאיש גבורתו, היינו דוקא בז' ספירות דלמטה מן חסד עד מלכות, והם נקראים בפי חכמים בשם אד"ם, שהיא סוד ספירת התפארת שנקרא אדם, דכתיב "כתפארת אדם לשבת בית", והוא כולל לשבע ספירות הנ"ל. וזהו "למן היום אשר ברא אדם על האדמה". אבל "מה לפנים" היינו קודם שמיטת החסד, שאז היה משמש אור הבינה שהוא למעלה מן החסד הנקרא עולם, דכתיב עולם חסד יבנה. "וגם לאחור" היינו אחר שיכלו כל השבע שמיטות ויחזר לשמש אור הבינה שהוא סוד יובל הגדול אסור השאלה. כי בימי היוכל יחזרו כל הדברים אל שרשם בבינה, כי ממנה יצאו. כי הנשמות אחר שיצאו מן הבינה הצרכו

להתלבש בצורה השייך כפי הנהגת השמיטה, כמו שמבאר בתמונה. שבכל שמיטה ושמיטה משתנים הצורות, ועוברות בדרך בני חלוף, ופושטים צורה ולובשים צורה אחרת כפי הנהגת השמיטה. אבל בשנת היובל ישובו איש אל אחזתו ואל מדרגתו. אבל איך יהיה ההנהגה בשנת היובל, וגם איך היה ביובל קודם שמיטת החסד אסור גם השאלה. ובהמשך שם (דוד ז) ומזה נארגו ויתיצבו כמו לבוש ונעשה מהם צורת התורה כפי רצון בעל הרצון לצד הנהגת השמיטה, שהוא שמיטת הנסיון והבחירה, והמצוות שבתורה צד גבה הם בזו השמיטה, ולא נתנו המצוות אלא להבחין בהם בני אדם וכו', והיא נקראת תורת הבריאה ולא תורת אצילות. אבל בשמיטה שעברה שהיה שמיטת החסד ולא היה יצר הרע, ולא שכר וענש, מכרח הוא שהיה צד להנהגה אחרת, וכן היה אריגת התבות בתורה לצד אותה הנהגה, והיתה התורה נקראת על שם תורת האצילות. ורואים שהתורה היא אותה תורה של כל השבע שמיטות, וכל שמיטה נארגות תבות חדשות מאותן אותיות כפי שרש השמיטה. ולפי זה מבאר מדוע נשמת משה כלולה מאלף דור כדלעיל, דנשמת משה היא נשמה כללית ששרשה מכל התורה כלה, מה שאין בן ששים רבוא נשמות ישראל שרש כל אחד מאות אחת בתורה. וכיון ששרש משה הוא מכל התורה, נשמתו כוללת את כל הנשמות של כל האלף דור. וכמו ששרש משה מהספירות העליונות שממש יצאו כלם, כך נשמת דוד המלך כוללת את כלם מצד ספירת המלכות התחתונה שמקבלת בסופו של דבר את שפע כל הספירות. וכפי שבארנו במאמר 'ציון וירושלים' את הקשר בין נשמות משה ודוד, שחבורם הוא סוד הגאולה. והוסיף הרה"ג ר' אברהם פלדמן שליט"א שלכן נמשלה התורה למים המסמלים חסד, כי התורה היא שרש כל השמיטות שהתחילו משמטת החסד.

על פי זה נראה לישיב קושית רש"י (ויקרא כה, א) מה ענין שמטה אצל הר סיני והלא כל המצוות נאמרו מסיני. כיון שסיני הוא שרש התורה, והתורה היא שרש העולם, זה נרמז בפרשת שמטה שנאמרה מסיני, לרמז ששרש השמטה של העולם הוא מסיני כיון שהתורה היא שרש העולם - השמטה. וזה גופא הטעם שה' אמר לשמט אחת לשבע שנים, לסמל את ענין השמיטות הכלליות של העולם, שהעולם מתחדש בהם, והכל חוזר לה, ושהאדם לא יחשב שיש לו איזה קנין בעולם, והוא משאיר ירושה לדורי דורות, אלא הכל של ה'. ובסוף הששת אלפים שנה, הכל חוזר לה. וכן כתוב בפרשת שמטה ויובל (ויקרא כה, כג) **"והארץ לא תמכר לצמתת כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי: ובכל ארץ אחזתכם גאולה תתנו לארץ"**. היינו כמו שלעולם יש גאולה, כך צריך לתת גאולה לארץ לסמל ענין זה.

וכן מובא בפרדס רמונים' לרמ"ק (שער י"ב פ"ב) בבריאת עולם נזכר ל"ב פעמים שם אלקים וכו', והטעם כי השמיטה היתה בגבורה כפי המספם בין רב המפרשים. והשמיטה הטביעה בעולמה כפי טבעה ורצונה כי הטבע רצון אלקי הוא. ולכן בריאת העולם היה בדין גמור עד שראה שלא יכול לעמד ושתף עמה מדת הרחמים. ולפי היות השמיטה הזאת מדת הגבורה, בראש התורה וסופה ל"ב, ב' בראשית ל' של ישראל. ובאה בראשיתה שם מ"ב היוצא מבראשית, וכן בסופה ולכל היד החזקה וכו', כמו שנבאר בשער פרטי השמות. וכל זה להורות שהל"ב ששם אותיות התורה חתומים בשם הגבורה והדין שהוא שם מ"ב. וכן שם בן מ"ב הם ל"ב נתיבות וי' מאמרות ובו היה בריאת העולם כמו שהזכיר פסוק של בראשית. וכן מובא בספר 'אור החמה' (שמות ז' ע"ב) דבר גדול יורה חזק הסברת הרמ"ק ושאר המקבילים, באמרם לאתלבשא לבתר שבת בגופין קדישין אחרנין, נראה שהעולם אינו חרב אבל אחר האלף השביעי גם כן יתחדש העולם בגוף ונפש רק שיהיו יותר מעלים רזא דשמטת תפארת ועתה היא שמיטת גבורה.

וְנִרְאָה להוסיף שלכן הכתוב (בראשית ב, ד) **"אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם"**, ר"ת **תְּבוּאָה**. דתבואה מסמלת את השפעת הגבורות שמצמצמת את האור אין סוף לגשמי, ותולדות השמים והארץ בשמיטת הגבורה נעשים דרך בחינת תבואה. וכן נראה לבאר מדוע בחר ה' באות **ב'** מכל האותיות לפתח בה את התורה. כיון ששמיטה זו היא בקו הגבורה שהוא הקו ה**ב'** מהג' קוים, ראוי לפתח את התורה באות **ב'**. וכן אות **ב'** מרמזת על **בִּינָה** שהיא שרש הגבורה. וכן **רֵאשׁ** המסמל את השרש של כל דבר בעולם, הוא בחינת גבורה, כפי שרואים בסדור הרש"ש בכונת יעלה ויבוא של ראש חדש, שאות **ר'** של ראש, היא בגימטריא שם אלהים ברבוע, ואות **א'** של ראש מרמזת על שם אלהים פשוט, ואות **ש'** של ראש היא בגימטריא שם אלהים במלוי, וכל בחינות הראש שייכות לשם אלהים המסמל את מדת הגבורה. וכן מ"ח האדם הוא בבחינת אש, כמובא בזהר (תיקונים סג). **שְׁמוּח** אותיות **חום** המרמז על מדת הגבורה. וכן מובא ב'ספר יצירה' (ג, ה) ש'סוד האש שייך לבחינת ראש. וכן **אֵשׁ** מרמז במלה **ראש**. והבה"ח ר' יהונתן ויסקוף שליט"א הוסיף שארבעה יסודות אש רוח מים עפר, הם כנגד גוף שהוא עפר, נפש השוכנת בדם שהוא מים, רוח כנגד רוח, ונשמה שבמח כנגד אש.

וְכֵן מוּבָא בְּרַבְנֵי בַחַי (במדבר י, לג) אַחַר חֲרִבּוֹן הָאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי וְאַחַר בְּטוּל הַכַּחוֹת וְהַסְתָּרָתָם תַּחֲזֹר הַשְּׂרָרָה וְתַתְּחַדֵּשׁ בְּעוֹלָם כְּשֶׁהִיא, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב "וְעַל נְהִירוֹת יְכוֹנְנָה", וְלֹא אָמַר כּוֹנְנָה כְּמוֹ שְׁאָמַר יְסֻדָּה, כִּי דָבַר עַל הַחֲרִבּוֹן מִתְחַלֵּת הַמְזֻמּוֹר שֶׁיָּשׁוּב הַכֹּל לְסִבָּה רֵאשׁוֹנָה, וְדָבַר גַּם כֵּן עַל הַחֲדוּשׁ. וּמִזֶּה תִּמְצָא בְּמִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁהַזְכִּיר שֵׁם "צִדִּיק כִּתְמוֹר יִפְרַח", רִמְזוּ לַהֲוִיָּה שֶׁל אַחַר הַשַּׁבָּת, וְהוּא סוּד חֲתִימַת פְּרִשְׁת וְיִכְלוּ בְּמַלְת "לַעֲשׂוֹת" לְרִמְזוּ מַעֲשֵׂה אַחַר הַשַּׁבָּת, וְכִבֵּר הַזְּכָרְתִּי שֵׁם, וְזֶהוּ "יִפְרַח בְּיָמָיו צִדִּיק", בְּכֹל שְׁמִטָּה וְשְׁמִטָּה, "וְרַב שְׁלוֹם עַד בְּלֵי יָרַח", בְּאוֹרוֹ שֶׁיִּלְךְ הַעֲנָן כֹּן עַד הַיּוֹבֵל הַגָּדוֹל שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ כֹל כַּחוֹת הָעוֹלָם, וְהַשְּׁמֵשׁ וְהַיָּרֵחַ בְּכֻלָּם, וְיַחֲזֹר הָעוֹלָם לְתַהוֹ וְנִבְהוּ. וְהַכְּתוּב שְׁאָמַר "עוֹד כֹּל יָמֵי הָאָרֶץ", יוֹרָה שֶׁיֵּשׁ לְאָרֶץ זְמַן קָצוּב וְהִיא עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל, וְלִכְךָ הַזְּכִיר שְׁלֵמָה "וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עוֹמֵדָת", הוּא עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל, כִּי אֵין הַדְּבָר אֵל לֹא תְּכָלִית. וְכֵן דַּעַת דָּוִד אָבִיו עָלָיו הַשְּׁלוֹם מִמָּה שֶׁכְּתוּב "לִפְנֵי הָאָרֶץ יִסְדַּת וּמַעֲשֵׂה יְדִיךָ שְׁמַיִם הֵמָּה יֵאָבְדוּ וְאַתָּה תַעֲמִד", וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא תִּבְיִן כִּי הַסְדוּר הַזֶּה שֶׁל שְׁמִטוֹת הָעוֹלָם יִלְךְ אֵל לֹא תְּכָלִית, לִכְךָ הַפְּרָשָׁה מְסִימָת בְּנוֹנִין בְּתַחֲלָה וּבִסּוּף לְבָאֵר כִּי יִלְךְ עַד הַיּוֹבֵל הַגָּדוֹל שֶׁהוּא אֶלֶף דוֹר וְהִיא הָעוֹלָם בְּטוֹל וְיַחֲזֹר לְתַהוֹ וְנִבְהוּ. וְכֵן מוּבָא שֵׁם (בראשית ג, כב) עַל דְּרַךְ הַקְּבֵלָה "הֵן הָאָדָם הָיָה", כְּמוֹ "אִישׁ הָיָה", וּמַשֵּׂה הָיָה", וּמִכָּאן רִמְזוּ שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ [בְּשְׁמִיטָה] הֵרֵאשׁוֹנָה, וּמִטַּעַם זֶה הַזְּכִירָה הַתּוֹרָה לְדַת הַבְּנִיִּים בְּלִשׁוֹן יְדִיעָה.

וּמִרְמָזוּ בְּזֵהַר חֲדָשׁ (בראשית יז): יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה דְּהוּא בְּשִׁית אֶלֶף שְׁנִין, וּבְשַׁבְעֵי עָאָה יִשְׁתָּאָר שְׁמִיטָה בְּעֵלְמָא חֲרוּב, וּבְתַמִּינָאָה יִתְחַדֵּשׁ עֵלְמָא כְּמַלְקָדְמִין. ומשמע שבאלף השמיני העולם יתחדש כמו מקודם, ולא עליות מדרגה לדרגה כמו השיטה השנייה. וכן מצינו בזהר (תיקונים עז): **"בְּרֵאשִׁית" דְּאִיהוּ שַׁבְּת בְּרֵאשִׁית, דְּהָא שַׁבְּע שַׁבְּתוֹת אֵינּוּן, וְלִכְל חַד אִית לִיה שִׁית יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה, וְכֹל יוֹמָא דְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלֶף שְׁנִים.** ומבאר הגר"א מכאן משמע כדברי הראשונים דשבע שמטות, ואנן בשנייה, וכמו שכתב בתקון ל"ה בתשרי אתברי עלמא, ובתקון מ"א ועל האי תשרי תמן שבת תנינא. וכן מצינו בגמרא (סנהדרין צז). **תְּנִינָא כְּנֻתִיָּה דְרַב קִטִּינָא, כְּשֵׁם שֶׁהַשְּׁבִיעִית מְשַׁמֵּטת שְׁנָה אַחַת לְשַׁבְּע שְׁנִים, כִּן הָעוֹלָם מְשַׁמֵּט אֶלֶף שְׁנִים לְשַׁבְּעַת אֲלָפִים שְׁנָה, שְׁנָאָמַר, "וְנִשְׁגַּב ה' לְבָדוּ בְּיוֹם הַהוּא". וְאוֹמַר, "מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת" יוֹם שֶׁכָּלוּ שַׁבָּת, וְאוֹמַר "כִּי אֶלֶף שְׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר".** ומשמע מהגמרא שיש כמה שמטות בעולם כמו בשנים. וכל ששת אלפים שנה העולם משמט אלף אחד. [אלף בגימטריא לילה בוקר צהרים ערב.]

וְכֵן מוּבָא בְּסֵפֶר 'תּוֹרַת הָעוֹלָה' לְרַמ"א (ח"ג פֶּרֶק ל"ג) חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בֵּינָה נִבְרָאוּ בְּעוֹלָם וְנִמְסְרוּ לְמֹשֶׁה חוּץ מֵאַחַד מֵהֶן, וְכָתְבוּ מִקְצַת הַמְּקַבְּלִים כִּי תִשְׁעָה וְאַרְבָּעִים שְׁעָרֵי בֵּינָה הֵם תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים אֲלֵפֵי שָׁנָה שְׁיָמִי הָעוֹלָם קָיָם, וְאֵלֶּף הַחֲמִשִּׁים לֹא נִמְסַר לוֹ הוּא סוּד הַיּוֹבֵל, וְכֵן לְשָׂאֵר הַצְּדִיקִים אֵלֶּף הַשְּׁבִיעִי אֵי אֶפְשָׁר לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ אֵלָּא בְּהִיּוֹתוֹ חֲרָב. הֵינּוּ שְׁמִשָּׁה לֹא הִשִּׁיג אֶת הָאֵלֶּף הַחֲמִשִּׁים, וְשָׂאֵר צְדִיקִים לֹא הִשִּׁיגוּ אֶפְלוּ אֶת הָאֵלֶּף הַשְּׁבִיעִי, לְכֵן בְּאֵלֶּף הַשְּׁבִיעִי יַחֲרַב הָעוֹלָם, כִּי לֹא מִשִּׁיגִים אוֹתוֹ.

וְכֵן מוּבָא בְּסֵפֶר 'הַקְּנָה' (ר"ה סוּד דְּגִים) הַדְּגִים הֵם מִשְׁמֹטָה שְׁעֵבֶרָה, אֵין לָהֶם דִּין זֶה הַשְּׁמִיטָה שֶׁהוּא שְׁחִיטָה, הֲלֹא תִרְאֶה אִם יַעֲלוּ הַיִּבְשָׁה יָמוּתוּ, כִּי אֵינָם מְעַרְבִין בְּדִין, וְרִאֵה בְּנֵי אָם יֵשׁ לָהֶם קִנְיָה וְנֹשֶׁט, בְּעֵבוֹר שְׁמִשְׁמֹטָה שְׁבָאוּ לֹא הָיוּ לָהֶם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה אֵלָּא חַיִּים וְקִיָּמִים מִזִּיו הָעֲלִיּוֹן כְּעִנְיָן הַמְּלֹאכִים בְּזוֹ הַשְּׁמִיטָה. וְאֶפְשָׁר לְהוֹסִיף שֶׁהַדְּגִים אֵין בָּהֶם שִׁנְיָה שְׁבָאָה מֵהַצְּמֻצוֹם שֶׁל מִדַּת הַגְּבוּרָה. וְעִינֵי הַדָּג מְרַמְזוֹת עַל עֵינַי פְּקִיחָא שְׂאֵף פַּעַם אֵינָה נֶעְצָמֶת, כְּפִי שִׁדּוּעַ עַל הַרְה"ק מְרוֹיזִין שֶׁהִיָּה אוֹכֵל עֵין שֶׁל דָּג בְּשַׁבַּת לְעוֹרֵר אֶת הָעֵינַי פְּקִיחָא. וְכֵן רוֹאִים שֶׁהַדָּג שׁוֹתֵה כָּל הַזְּמַן בְּלֵי הַפֶּסֶק, וְזֶה מְרַמֵּז עַל מִדַּת הַחֶסֶד שְׂאֵין בָּהּ גְּבוּל וְצְמֻצוֹם שֶׁל גְּבוּרָה. וְכֵן הַדְּגִים נִמְצָאִים בְּמִים הַמְּסֻמָּלִים אֶת מִדַּת הַחֶסֶד, וְלָכֵן אֵין בָּהֶם שְׁחִיטָה, כִּי שְׁחִיטָה מְסַמֶּלֶת אֶת חֲתוּךְ הַדִּין, כְּפִי שְׁבָאֵרְנוּ בְּמֵאֵמֶר 'סוּד הַחֲצִי' שֶׁמִּדַּת הַדִּין פּוֹעֶלֶת דֶּרֶךְ חֲתוּךְ. וְכֵן נִשְׁמַת מֹשֶׁה הִיא בְּסוּד דָּג, "מִן הַמִּים מִשִּׁיתָהוּ", וּבָאֵרְנוּ שֶׁשֶׁרֶשׁ נִשְׁמַת מֹשֶׁה מִכָּל הָאֵלֶּף דוֹר. וְכֵן בָּאֵרְנוּ בְּמֵאֵמֶר 'צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם' שֶׁנִּשְׁמָוֶת דָּוִד וּבְנָיו הֵן בְּסוּד דְּגִים, וּבָאֵרְנוּ לְעֵיל שֶׁדוֹד כָּלוּל מֵאֵלֶּף דוֹר. וְהוֹסִיף הַרְה"ג ר' אַבְרָהָם פֶּלְדְּמָן שְׁלִיט"א שְׁמִשָּׁה "לֹא כִּהְתָּה עֵינֹו" בְּסוּד עֵינַי פְּקִיחָא שֶׁל דָּג. וּמֹשֶׁה לֹא נִשְׁחַט עַל יְדֵי מְלַאךְ הַמּוֹת, כְּמוֹ שֶׁלְדְּגִים אֵין שְׁחִיטָה.

וְכֵן שְׁמַעְתִּי מֵהַרְה"ג ר' מִסְעוּד אַבּוּחֲצִירָא שְׁלִיט"א שְׁמַגִּיד שְׂאוּמְרִים בְּלֵיל פֶּסַח, הוּא אוֹתִיּוֹת דְּגִים. וּמְבַאֵר עַל פִּי דְבָרֵינוּ בְּנִסְפָּח לְמֵאֵמֶר 'סוּד הַחֲצִי' שֶׁלֵּיל פֶּסַח הוּא הַלְלָה שֶׁל מִדַּת הַחֶסֶד. וְכֵן מְצִינּוּ בְּגִמְרָא (סוּטָה י"א:) בְּשִׁכְרַת נְשִׁים צְדִיקָנוֹת שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ הַדוֹר נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, בְּשִׁעָה שֶׁהוֹלְכוֹת לְשֹׂאֵב מִים, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהֶם דְּגִים קְטַנִּים בְּכִדְיָהוּן, וְשׁוֹאֲבוֹת מִחֻצָּה מִים וּמְחַצָּה דְּגִים, וּבְאוֹת וְשׁוֹפְתוֹת שְׁתֵּי קְדְרוֹת, אַחַת שֶׁל חַמִּין, וְאַחַת שֶׁל דְּגִים, וּמוֹלִיכוֹת אֶצֶל בְּעֲלִיָּהוּן לְשִׁדְּהָ, וּמְרַחֲצוֹת אוֹתוֹן, וְסִכּוֹת אוֹתוֹן, וּמְאֲכִילוֹת אוֹתוֹן, וּמְשַׁקּוֹת אוֹתוֹן, וְנִזְקָקוֹת לָהֶן בֵּין שְׁפֵתִים, וְכוּ'. וְרוֹאִים שֶׁיְצִיאַת מִצְרַיִם הַשְּׁתִּלְשָׁלָה דֶּרֶךְ דְּגִים.

מֵאִידֶךְ ר' חַיִּים וִיטָאֵל ב'שְׁעָרַי מֵאֵמֶרִי רִשְׁב"י' (רִיב) חוֹלֵק עַל זֶה, וּבְכֻלָּל הַדְּבָר הוּא לְהוֹדִיעַן עִנְיָן טְעוֹת אֶחָד נֶפֶל בְּפִי קִצַּת הַמְּקַבְּלִים, כְּמוֹ סֵפֶר קִנְיָה וְסֵפֶר בְּעַל הַתְּמוּנָה הָאוּמְרִים כִּי שְׁבַע שְׁמִיטוֹת יֵהִיוּ בְּעוֹלָם וְכָל שְׁבַע אֵלֶּף שָׁנָה הֵם שְׁמִיטָה אַחַת, וְכִבֵּר עֲבָרָה שְׁמִיטָה רֵאשׁוּנָה, וְאֶנְחָנוּ עֲתָה בְּשְׁמִיטָה הַב' הַרוֹמְזָת אֶל סְפִירַת הַגְּבוּרָה, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הָאֵרִיכוּ בְּדְבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן, וְעֲתָה אוֹדִיעַן כִּי אֵין לְהֵאֱמִין בְּדְבָרִים הָאֵלוּ וְסִבַּת מִי שֶׁהִבִּיאֵם לְיַדֵּי טְעוֹת הַזֶּה יִתְבָּאֵר בְּדְבָרֵינוּ אֵלֶּה. דַּע כִּי כֹּאשֶׁר הָאֵצִיל הַמְּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן אֶת הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּאֲצִילוֹת הֵנָּה בְּתַחֲלָה הָאֵצִיל אֶת הַשְּׁלֹשׁ רֵאשׁוּנוֹת אֲשֶׁר כְּבָר יְדַעְתָּ כִּי אַז הוּא סוּד שְׁבַת הָעֲלִיּוֹן, אֲבָל כֹּאשֶׁר הָאֵצִיל לֹא הָיוּ בְּתַקּוֹן גְּמוּר כְּפִי הַצֶּרֶךְ וְלָכֵן לֹא עָלָה בְּחֻשְׁבוֹן וּמִסְפָּר יוֹם הַשְּׁבַת הַזֶּה הַנּוֹזָכַר, וְאַחַר כֵּן בְּשָׁבוּעַ הַשְּׁנִיָּת שֶׁהֵם שְׁבַע יָמִים אַחֲרֵים הָאֵצִיל שְׁבַע מְלָכִים הַנּוֹרְמָזִים בְּפִסּוּק "וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם", וּבִיּוֹם הַשְּׁבַת שְׁבַסוּף הַשְּׁבוּעַ הַזֹּאת נֶאֱצֵל הַמֶּלֶךְ הַשְּׁמִינִי הַנִּקְרָא הַדָּד וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מֵהִיטְבָּאֵל, וְלִסְבַּת אֲשֶׁר שְׁלִשָּׁה הַרֵאשׁוּנוֹת לֹא הָיוּ מְתַקְנוֹת לְכֵן אֵלוֹ הַשְּׁבַע מְלָכִים לֹא יָכְלוּ לְסַבֵּל אוֹר הַמְּאֲצִיל וְלָכֵן הָיוּ כָּלֵם בְּחִינַת דִּינִין וּמָתוּ וְנִתְבַּטְּלוּ, הָאֱמָנָם כְּשִׁינְא הַמֶּלֶךְ הַשְּׁמִינִי הַנִּקְרָא הַדָּד יֵצֵא יוֹתֵר מִתְקוֹן מִכָּלֵם כְּמִבְּאֵר אֲצִלְנוּ וְהַמֶּלֶךְ הַזֶּה הוּא בְּסוּד הַיְסוּד הַנִּקְרָא הַדָּד. וְאַתְבַּסְמוּ תְקוּנֵי נוֹקְבָא בְּהֵאֵי אִמָּה דְּאִקְרִי חֶסֶד, וְאַז יֵצְאוּ בְּשָׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁית שְׁבַע סְפִירוֹת תַּחְתּוֹנוֹת. אֲשֶׁר הֵם נִקְרָאִים אֲצִלְנוּ בְּשֵׁם חֶסֶד גְּבוּרָה תְּפָאֶרֶת וְכוּ', וּבְזֶה תְּבִין טְעוֹת הַמְּקַבְּלִים הַנּוֹזְכִים כִּי הֵם קִבְּלוּ מִרְבוֹתֵם הַקְּדָמוֹנִים ז"ל כִּי הַשְּׁבַע

ספירות האלו שאנו קוראים אותם חסד וגבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות אשר הם סוד שבועה אלפי שני דהוי עלמא, הנה הם נאצלו אחר השבועה מלכים הראשונים הנקראים מלכי אדום, ומזה טעו לומר דאם פן נמצא פי גם בז' מלכים הראשונים הנקראים מלכי אדום היה בהם המשך שבועה אלפים שנה אחרים כמו שהיו באלו השבועה ספירות האחרות, ונמצא פי כבר אנו עתה בשמיטה שנייה. ומזה הוסיפו עוד לטעות ולומר שבין שיש שתי שמיטות אם פן כך יתגלגל העולם עד תשלום שבע שמיטות ואין הדבר פן. אמנם השבועה מלכים דאדום לא נמשכו רק יום שבת אחד בלבד [היינו שבועה ימים]. ותכף בשבוע השנית נאצלו שבועה ספירות האחרות כנזכר שהיו מתקנות. וכנגד אלו השבועה ספירות המשך העולם שבועה אלפים שנה ואין עוד. לולא דמסתפינא נראה לבאר מדוע האריז"ל חולק על ספר התמונה המיחס לחז"ל, וכן על הזהר שהבאנו לפי פרוש הגר"א, וכן על הראשונים שהזכרנו. כיון ששרש נשמת האריז"ל הוא מצד הגבורה, בסוד משיח בן דוד פידוע, וכן שמו יצחק מסמל את מדת הגבורה, וכן האריז"ל בגימטריא גבורה. וכן האותיות האמצעיות בשמו לוריא הן ר"ו כמנן גבורה. הוא ראה ברוח קדשו שבשרש נשמתו את השמטה הנוכחית השייכת לשרשו, כידוע שלפעמים הצדיק משיג ברוח הקדש לפי שרש נשמתו. וכפי שהזהר בהקדמה מבאר את מחלקת הלל ושמאי שהיא לפי שרש נשמתם בחסד ובגבורה, כך המחלקת כאן בין הזהר והגר"א והרמ"ק שקבלו את דברי ספר התמונה, לאריז"ל שלא קבל את דבריו, תהיה לפי שרש נשמתם.

מצינו בגמרא (חגיגה טז): כל המסתפל בארבעה דברים ראוי לו שלא בא לעולם. בשלמא מה למעלה מה למטה מה לאחור לחיי, אלא לפני מה דהנה הנה, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוניהו, משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו בנו לי פלטירין גדולין על האשפה, הלכו ובנו לו, אין רצונו של מלך להזכיר שם אשפה. רואים שהמצב של קודם הבריאה נמשל לאשפה, והקדוש ברוך הוא לא רוצה שאדם ישאל מה היה קודם הבריאה, כדי שלא להזכיר את האשפה. ומבאר לדברינו כיון שקודם שנברא העולם הייתה שבירת המלכים, והטוב נתערב ברע, הרי זה נמשל לאשפה המסמלת את מערכת הרע בעולם. וגם לפי השיטות שסוברות שקודם שנברא העולם היה שבעת אלפים שנה של שמיטת החסד. הגן עדן של שמיטת החסד הוא בחינת אשפה לעמת הגן עדן של שמיטת הגבורה, כדבארנו במאמרי 'מעלת הגבורות' שבגבורה טמונים החסדים הנעלים ביותר.

ועוד נראה להוסיף שגם לפי האריז"ל שאין עוד שמיטות, העולם נברא במדת הדין, והסוף יהיה יום הדין הגדול, והקב"ה רק שתף את מדת הרחמים בזמן הבריאה כדי שהעולם לא יחרב, כדבארנו בתחלת מאמרי 'מעלת הגבורות' שהאמת האמתית של העולם היא, שהוא מתנהל דרך מדת הדין. וכן כתוב (הושע ג, ה) "אחר ישבו בני ישראל ובקשו את הוי"ה אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל הוי"ה ואל טובו באחרית הימים". ורואים שגם ההטבה באחרית הימים, היא דרך יראה ופחד ששייכים למדת הגבורה. "ופחדו אל הוי"ה ואל טובו".

וכן שמעתי בשם הרה"ג ר' יצחק הוטנר זצ"ל שאצל עשו מצינו בתורה לשון ירושה, כמו שכתוב (דברים ב, ה) "כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר". מאידך אצל ישמעאל כתוב (בראשית כא, י) "כי לא יירש בן האמה הזאת". היינו שעשו יש לו נחלה אמתית משלו בעולם, כמו שכתוב (בראשית לו, מג) "אלה אלופי אדום למשבתם בארץ אחרתם". מאידך ישמעאל אין לו מקום אמתית משלו, והוא בבחינת ערבי בעולם. כמו שכתוב (בראשית כה, טז) "אלה הם בני ישמעאל ואלה שמותם בחצריהם ובטירתם". ומבאר לדברינו כיון שעשו הוא משרש הדין הוא יורש מקום ונחלה קבועים בעולם בשמיטת הדין, מה שאין פן ישמעאל ששרשו ממדת החסד אין לו ירושה ונחלה אמתית בשמיטה זו שאינו שייך בשרשו אליה. והוא בא רק לצדך הגאולה שבאה מקץ הימין, כדבארנו במאמר 'קץ הימין' שקלפות צד הימין יעזרו לגאולה.

ניתן לראות שיעור על המאמר בקישור

<https://docs.google.com/file/d/0B-DipRjZtsk5SU4tNzIwVXNWOUk/edit?usp=sharing>

הוספות למאמר קץ הגאולה משנת תשע"ב עד שנת תשע"ה.
ניתן לקבל את המאמר המלא בבקשה לכתובת המייל דלקמן.

הבהרות נחוצות לשאלת רבים.

מאחר שהקץ שכתבנו מבוסס על תאריכים שנכתבו מפורש בזהר בכמה מקומות, חשוב להבהיר שתשע"ב של הזהר היא תשע"ג שלנו. כיון שהזהר הוא מדרש חז"ל, וחז"ל לא מנו את השבוע של בריאת העולם כשנה שלמה, כמו שהתחילו למנות לפני כאלף שנים לפי שיטת בעל המאור. וכן כל הרמזים שהבאנו על שנת תשע"ב תקפים לפי חז"ל גם לגבי שנת תשע"ג.

ועוד חשוב להבהיר שבזהר כתוב שבסוף תשע"ב [שהיא תשע"ג שלנו] יסתיימו ה'72 שנים של חבלי משיח ולידת משיח, ואחר כך יחל השלב הבא שהוא מלחמת גוג ומגוג, שתהיה בשנת תשע"ג שהיא תשע"ד שלנו. והזהר לא ציין מתי בתשע"ג [תשע"ד] תהיה המלחמה, בתחילת השנה, או באמצע, או בסוף, ואף שיש ראיות מחז"ל במקומות אחרים שגמר המלחמה והנצחון יהיה בסוכות, בזהר על תשע"ג [תשע"ד] לא מוזכר תאריך מדוייק. ויתכן שהמלחמה תתחיל בסוף תשע"ג [תשע"ד] והגמר יהיה בסוכות תשע"ה שלאחר מכן, וכפי שמצינו בגמרא שבשנת השמיטה יהיו המלחמות שלפני ביאת המשיח, ושנת תשע"ה תהיה שנת שמיטה. וכן הבאנו מהאריז"ל שכתב מפורש על תשע"ה שתהיה סוף הבירור, והארכנו במאמר.

גם לפני מאה שנה הדברים התרחשו באותם תאריכים. המלבי"ם [דניאל ז'] חישב את קץ דניאל על שנת תרע"ג. ומלחמת העולם הראשונה פרצה בבין המצרים של שנת תרע"ד, ועליה אמר החפץ חיים שהיא המלחמה הראשונה של גוג ומגוג. כל אלו הם תאריכים של גאולת בעיתה שהוא הזמן האחרון שמשח חיוב לבא. ואם יזכו יבא מיד.

בְּיָמִים אלו פִּשְׁטוּוֹ עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נְחִילֵי אֲרֶבֶה, וְיָדוּעַ הַמַּעֲשָׂה מֵהָאָרֶזׁ"ל (הובא ב'עמק המלך' הקדמה ג' יב) שְׁהוֹכִיחַ אֶת תַּלְמִידָיו שְׁלֵא תִמְכוּ בְּעֵנֵי תַלְמִיד חֶכֶם מִצִּפְת. וְכִשְׁהִזְדָּרוּ לְתַמְךָ בּוֹ, רְאוּ נְחִילֵי אֲרֶבֶה שֶׁבָּאוּ וְחִזְרוּ בְּחִזְרָה. וְהָאָרֶזׁ"ל אָמַר לָהֶם שֶׁהִצִּילוּ אֶת צִפְת מִמִּגַּפַת אֲרֶבֶה שֶׁבָּאָה כְּעִנְשׁ עַל פְּגִיעָה בְּעֵנֵיָם. וְכֵן רוֹאִים שֶׁהִנְבִּיא יוֹאֵל, נָבֵא עַל מַכַּת אֲרֶבֶה גְדוֹלָה שֶׁהִיָּתָה בְּיָמָיו, וּמִיָּד אַחַר כֵּן נָבֵא עַל גּוֹג וּמְגוֹג וְהִגְאָלָה הָעֵתִידָה. בְּפָרְקִים א' וּב' הִנְבּוֹאָה הִיא עַל הָאֲרֶבֶה, וּבְפָרְקִים ג' וּד' הָאֲחֵרוֹנִים הִנְבּוֹאָה הִיא עַל אַחֲרֵית הַיָּמִים. וּפָרְק ג' מֵתַחֲלִיל: **"וְהָיָה אַחֲרַי כֵּן אֲשַׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנֵיתֵיכֶם"**. רַב הַמְּפָרְשִׁים שֶׁם מִתְקַשִּׁים מִדּוּעַ אָמַר שֶׁהִגְאָלָה הָעֵתִידָה תִּהְיֶה **"אַחֲרַי כֵּן"**, הֵינּוּ אַחַר מַכַּת הָאֲרֶבֶה שֶׁהִיָּתָה בְּזַמְנָם הָרַבָּה לְפָנֵי אַחֲרֵית הַיָּמִים. וְהַמְּלַבִּי"ם שֶׁם מְבָאָר שְׁגַם הַפָּרְקִים הָרִאשׁוֹנִים יֵשׁ בָּהֶם רִמְזָה עַל הִגְאָלָה הָעֵתִידָה, וְלָכֵן אָמַר **"אַחֲרַי כֵּן"**, וְכַפִּי שְׂרוּאִים שֶׁם בְּפָסוּקִים: **"כִּי גוֹי עָלָה עַל אֲרֶצִי עֲצוֹם וְאִין מִסְפָּר, וְגוֹ', אָהָה לַיּוֹם כִּי קָרוֹב יוֹם ה' וְגוֹ', יִרְגְּזוּ כָּל יִשְׂרָאֵל הָאֶרֶץ כִּי בָּא יוֹם ה' כִּי קָרוֹב יוֹם חֲשָׁן וְאִפְלָה יוֹם עֲנָן וְעָרְפָל כְּשַׁחַר פֶּרֶשׁ עַל הַהָרִים עִם רַב וְעֲצוֹם כְּמָהוּ לֹא נִהְיָה מִן הָעוֹלָם וְאֲחֲרָיו לֹא יוֹסֵף עַד שְׁנֵי דוֹר וְדוֹר: "וְה' נָתַן קוֹלוֹ לְפָנֵי חִילוֹ כִּי רַב מֵאֲד מִחֲנָהוּ כִּי עֲצוֹם עֲשֶׂה דְבָרוֹ כִּי גְדוֹל יוֹם ה' וְנִזְרָא מֵאֲד וּמִי יִכְלֶנּוּ: וַיַּעַן ה' וַיֹּאמֶר לְעַמּוֹ הִנְנִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְשִׁבְעֵתֶם אֹתוֹ וְלֹא אֶתֶן אֶתְכֶם עוֹד חֲרָפָה בְּגוֹיִם וְאֶת הַצְּפוּנֵי אֲרֶחֶק מֵעֲלֵיכֶם"**. כָּל הַפָּסוּקִים הַלְלוּ בְּפִשְׁטוֹת מְדַבְּרִים עַל הָאֲרֶבֶה, אֲבָל הַמְּלַבִּי"ם מְבָאָר שְׂרוּאִים בְּרוּר שְׁמֵרְמָזִים גַּם עַל

הגאולה העתידה. ואחר כך מתחילה הנבואה של הגאולה העתידה: **"וְהָיָה אַחֲרַי כֵּן אֲשַׁפּוֹן אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנֵי בְנֵיכֶם וּבְנֵי בְנֵיכֶם חֲלֻמוֹת יַחְלְמוּן בַּחֲוִירְכֶם חֲזִינוֹת יִרְאוּ: וְגַם עַל הָעֲבָדִים וְעַל הַשְּׂפָחוֹת בְּיָמֵים הַהֵמָּה אֲשַׁפּוֹן אֶת רוּחִי: וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וְאֵשׁ וְתִימְרוֹת עֶשֶׂן: הַשָּׁמַשׁ יִהְיֶה לַחֲשֵׁךְ וְהַיָּרֵחַ לְדָם לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר יִקְרָא בְּשֵׁם ה' יִמְלֹט כִּי בִּהְרֹג צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם תִּהְיֶה פְּלִיטָה כְּאֲשֶׁר אָמַר ה' וּבְשָׂרִידִים אֲשֶׁר ה' קָרָא".** יוצא מכל זה שהנביא יואל רמז שלפני הגאולה תבא מפת ארבה על אדמת ארץ ישראל. וכן אומרים (כ"ט אייר תשע"ג) שמיליארדי חגבים עברו ממצרים לארץ ישראל דרך **נחל לבן**. והוסיף הרה"ג ר' ציון דוד סיבוני שליט"א שארבה בגימטריא לפיד בנט ביבי.

כתוב (דניאל יא, יג) **"וְשֵׁב מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד הַמּוֹן רַב מִן הָרְאשׁוֹן וְלִקַּץ הָעֵתִים שָׁנִים יָבּוֹא בּוֹא בְּחֵיל גָּדוֹל וּבְרִכּוּשׁ רָב: וּבְעֵתֵים הֵהֵם רַבִּים יַעֲמְדוּ עַל מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וּבְנֵי פְרִיצֵי עַמָּן יִנְשְׂאוּ לְהַעֲמִיד חֲזוֹן וְנִכְשְׁלוּ: וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וַיִּשְׁפֹּךְ סוּלָלָה וְלָכַד עִיר מִבְּצֻרוֹת וְזָרְעוֹת הַנֶּגֶב לֹא יַעֲמְדוּ וְעַם מִבְּחָרְיוֹ וְאִין כַּח לַעֲמֹד: וַיַּעַשׂ הַבָּא אֵלָיו כְּרֻצוֹנוֹ וְאִין עוֹמֵד לִפְנָיו וַיַּעֲמֵד בְּאָרֶץ הַצְּבִי וְכָלָה בְּיָדוֹ".** שמעתי בשם הרה"ג ר' יהודה שינפלד שליט"א והרה"ג ר' דוד המייחל שליט"א, שבארו את הפסוקים האלו על מלחמת אדום ופרס, שהיא המלחמה הצפויה בין ארה"ב לאיראן. **"מֶלֶךְ הַנֶּגֶב"** הוא איראן, שנמצאת בדרום, ו**"מֶלֶךְ הַצָּפוֹן"** הם ארה"ב ואירופה שנמצאות בצפון, ובפסוקים רואים את התהליך של התפתחות המלחמה באחרית הימים: בתחלה **"רַבִּים יַעֲמְדוּ עַל מֶלֶךְ הַנֶּגֶב"**, היינו יאזמו ונטילו סנקציות על איראן, ו**"פְּרִיצֵי עַמָּן"** אלו השולטים היום בארץ ישראל, **"יִנְשְׂאוּ לְהַעֲמִיד חֲזוֹן וְנִכְשְׁלוּ"** היינו ינסו לתקוף את איראן ויכשלו, ואחר כך **"וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וַיִּשְׁפֹּךְ סוּלָלָה וְלָכַד עִיר מִבְּצֻרוֹת"**, ארה"ב כובשת את איראן שהיא עיר מבצרות, היינו שמבצרים את כל העולם דרך חסימת מיצרי הורמוז. ואחר כך ארה"ב תעלה למלחמה נגד ירושלים **"וַיַּעֲמֵד בְּאָרֶץ הַצְּבִי וְכָלָה בְּיָדוֹ"**. והוסיף הרה"ג ר' י' ש' צור שליט"א ש**"פְּרִיצֵי עַמָּן"** בגימטריא שמו של משיח בן יוסף, **נְחֻמְיָה בֶן חוּשִׁיאַל**, בין שהם הקלפות המלבישות על פעלותיו של משיח בן יוסף. וכן שמות ג' המשיחים: **מְנַחֵם, שְׂרָיָה, וְנַחֲמִיָּה**, בגימטריא **תשע"ב**. עין בזהר (ח"ג קצד): שיש משיח ג' משבט דן ששמו שרָיָה ותפקידו לעזר למשיח בן יוסף. והוסיף הרה"ג ר' י' ש' צור שליט"א שתשע"ב בגימטריא יהיה מלחמה אמריקה איראן. והוסיף הרה"ג ר' ד' לב שליט"א, שהנשיא ברק חוסיין אובמה בגימטריא מלחמה גרעינית, ובגימטריא הכתוב **"וַיַּעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ"**. והוסיף הרה"ג ר' דוד בן שושן שליט"א שהפסוק (דברים לב, כב) **"אֲסַפָּה עֲלֵימוֹ רְעוֹת חֲצִי אֲכַלָּה בָם"**. מרמז על הכור הגרעיני האיראני באספהאן. ופסוק זה הוא במספר ה' אלפים תשע"ב במנין הפסוקים מתחלת התורה. והוסיף הרה"ג ר' א. כליל שליט"א ש**"חֲצִי אֲכַלָּה בָם"** מרמז על טילים ופצצות.

כתוב (זכריה יד, ז) **"וְהָיָה לַעֲת עָרֵב יִהְיֶה אוֹר"**. ומבאר רש"י שם **"וְהָיָה לַעֲת עָרֵב"**, קודם שייגמרו אלף שנה יִהְיֶה אוֹר הַנֶּגֶב וְכָל הַטּוֹב הָאָמוֹר עַל יִשְׂרָאֵל. רואים שרש"י מפרש פשוטו של מקרא **"לַעֲת עָרֵב"**, זמן הערב של האלף הששי, שמתחיל בסוף שנת תשע"א [או תשע"ב]. וכן **"וְהָיָה לַעֲת עָרֵב יִהְיֶה אוֹר"**, מרמז על תשע"ב, **"לַעֲת"** בגימטריא 500, **"עָרֵב"** בגימטריא 272, וכשתגיע שנת תשע"ב, **"יִהְיֶה אוֹר"**, וכן **"אוֹר"** מרמז על סוף השעה השביעית בתשע"ב, שישאר ממנה עד סוף האלף או"ר שנים, ואז אנחנו נכנסים לשעה השמינית המסמלת את מה שמעל הטבע ובבחינת לעתיד לבא. בסוד שם **"יִהְיֶה"**. והוסיף הרה"ג ר' אביגדור אהרנזון שליט"א שהכתוב **"וְהָיָה לַעֲת עָרֵב יִהְיֶה אוֹר"**, בגימטריא זמן ה' אלפים תשע"ב. ובמלוי האותיות בגימטריא חמשה אלף שבע מאה ושבעים ושתיים שנה. והוסיף הרה"ג ר' ציון דוד סיבוני שעָרֵב בגימטריא אוֹר גָּנוּז, שיתגלה בזמן הערב בב"א. ובגימטריא סברי מרנן

שואמרים לפני שמברכים על כוס של ברכה שמסמלת את מלכות בית דוד. וכן **מרנן** מרמז על **מר נן** משיח בן דוד שנקרא **ינון** בגלל שורשו בשער הנון.

מצינו בגמרא (יומא כח:) שאברהם אבינו היה מתפלל מנחה גדולה. ומבאר לדברינו פיון שבזמן מנחה גדולה בעולמות מתנוצץ אור הבקר של אברהם לבא ולגאל את ישראל, לכן אברהם הזדרז להתפלל מנחה גדולה להתחבר לאור הגדול שמתנוצץ בזמן הזה. וכן זמן הערב נרמז באברהם העברי. וכן מובא בשם הרה"ג ר' יצחק גינזבורג שליט"א **שעבר** [אותיות ערב] הוא הדור ה"ד מאדם הראשון כמנן דוד. ומבאר לדברינו שהסוד של דוד [משיח בן דוד] הוא סוד הערב. **מובא** מהריעב"ץ שסימני הטור וה'שלחן ערוך' נקבעו ברוח הקדש ולכן הלכות תקיעות הן בסימן **תקפ"ו**, שעולה כמנן **שופר**. וכן מובא בהקדמה לספר 'וילקט יוסף' שהלכות למוד תורה בלילה נקבעו בסימן **רח"ל** לרמז שלמוד בלילה הוא תקון לשכינה שנקראת רחל. וכן הלכות צניעות הם בסימן ר"מ, דר"מ בגימטריא **עמלק**. פיון שעל ידי הצניעות נלחמים בעמלק. שענינו לפגם בצניעות של עם ישראל. וכן ב'יורה דעה' סימן ר"מ הוא הלכות כבוד אב ואם ובארנו במאמר 'חשמל דם' שעל ידי מצות כבוד אב ואם נלחמים בעשו ובעמלק שהצטינו במצנה זו. על פי זה נראה שיש רמז לגאולה בתשע"ב: סימן **תע"ב** ב'שלחן ערוך' מדבר על דיני ליל הסדר ופותר: **היה שלחנו ערוך מבעוד יום כדי לאכול מיד כשתחשך**. ועדן חסרה לנו האות **ש'** להשלים **לתשע"ב**, ונבדק איך מתחיל סימן **ש'** ב'שלחן ערוך', ופלאי פלאים: הסימן מדבר על הלכות סעודת דוד מלפא משיחא, ופותר דומה מאד לנסח של פסח: **לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת כדי ללוות את השבת**. יוצא שאם נחבר את הנושא והפתיחה של סימן **ש'** וסימן **תע"ב** נקבל חבור של דוד המלך עם ליל פסח, שהוא סוד הגאולה שאנו מנחלים לה בלילה הגדול הזה הבעל"ט. וכן בשו"ת 'תורה לשמה' ב'בן איש חי' מובאת השאלה בסימן **תע"ב**, האם הקץ של בעתה הוא בסוף הששת אלפי שנה ממש. והתשובה **שהקץ מכרח להיות כמה שנים קודם, והכונה על בין הערבים דאלף הששי**.

מובא בספר 'חסד לאברהם' (מעין א' נהר ג) **אמנם** משך שיעור גלות הזה עד רדת מדרגות אלו זו אחר זו, והיודע לשער ולמנות שיעור מהלך זה כמה אנו יורדים מדי יום ביום, ידע שיעור גלותנו עד כמה, וידע זמן הגאולה, וזה שאמר הכתוב "ספת דוד הנופלת", כי לעולם היא נופלת ויורדת עד שתשכב לעפר, ואז "קומה עזרתה לנו". רואים שגאלת בעתה תהיה כשעם ישראל יהיו בתכלית הירידה. וכן הירידה הגדולה בדורנו היא בעיני צניעות. ומובא בשם ה'בן איש חי' שאמר שלפני שמישיח בא תהיה ירידה גדולה בעיני צניעות. וכן צניעות מרמז בתהלים בענין הגאולה: (קב) "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד". לרמז שבזכות הצניעות נזכה לגאולה.

הושלמה בס"ד סדרת שיעורי וידאו במאמר הגאולה בתשע"ב 26 שיעורים ניתן להוריד בארכיון דלקמן.

הופיע מאמר הגאולה המלא והמעודכן מעומד מחדש בשנת תשע"ג, ניתן לקבל בבקשה למייל.

יצאו לאור לארכיון כולל בלבד שיעורי וידאו המראים את סדור הרש"ש על המסך ומסבירים את הכוונות של כל מעגל

השנה. פרטים בטל 026537343

חדש: סדרת שיעורי וידאו חדשה בספר סוד החשמל מהתחלה עם הוספות חדשות. ניתן להוריד בארכיון ולקובץ מידי

פעם על הוספת שיעורים חדשים.

הוקם בס"ד ארכיון לעלונים ומאמרים שפורסמו. כולל מאות שיעורי אודיו בספר סוד החשמל ובספר הזהר שעדין לא

פורסמו. כמו כן ניתן להוריד אוסף מאמרים בענין הגאולה בתשע"ב ועוד.

קישור לארכיון:

<https://docs.google.com/folder/d/0B5g5K6Iej11iT3Z0M2NOVnJZX3c/edit>

הערה חשובה: בשיעורי וידאו המופיעים בארכיון סוד החשמל ישנה תופעה שכל שיעור מתחיל שוב בגמר השיעור בלי

פס קול. ובעצם כל שיעור הוא קובץ כפול שחוזר על עצמו. ובהורדת השיעור למחשב התופעה נעלמת.

נודה מאד לכל מי שישלח הוספות על מאמר זה לזיכוי הרבים

ניתן להזמין את המהדורה החדשה של ספר 'סוד החשמל' [5 כרכים] במחיר 80 ₪ בלבד בטל: 0573109982.

או במייל fish@neto.net.il ניתן לקבל את העלון בקובץ וורד לשלוח בבקשה למייל.

דרושים מפיצים להפצת חוברות ודיסקים של הוצאת הזוהר 'מתוק מדבש' לזיכוי הרבים

החומר ישלח עד הבית ללא תשלום. לפנות לאליהו 0544375705

מאמר לחג השבועות על דרך ההלכה והפלפול. מאת הרה"ג ר' מרדכי קרליבך שליט"א מחבר הספרים 'חבצלת השרון'

[המאמר מוגש בשינויי עריכה קלים לתועלת הקוראים].

קושית הראשונים היאך יצאו ישראל ביום מתן תורה שחל בשבת מחוץ לתחום.

מצינו במדרש, [תוספתא ערכין פ"א] ויעמדו מרחוק, חוץ מי"ב מיל, מגיד שהיו ישראל נרתעים לאחוריהם י"ב מיל וחוזרין לפניהם י"ב מיל, הרי כ"ד מיל על כל דיבור ודיבור, נמצאו מהלכים באותו היום מאתים וארבעים מיל, באותה שעה אמר הקב"ה למלאכי השרת דדו וסייעו את אחיכם, שנאמר "מלכי צבאות ידודון ידודון", ידודון בהליכה וידודון בחזרה, ולא מלאכי השרת בלבד, אלא אף הקב"ה, שנאמר שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

וכן מצינו בגמרא [שבת פח:], אריב"ל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא חזרו ישראל לאחוריהן שנים עשר מיל, והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר מלאכי צבאות ידודון ידודון, אל תיקרי ידודון אלא ידודון.

ובמושב זקנים לבעלי התוס' הקשה, דהלא איתא בשבת [דף פו:] דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה, וא"כ היאך חזרו לאחוריהם כל כך, והלא אסור לצאת בשבת חוץ לתחום, כדאיתא בעירובין [דף יז:] שהיוצא חוץ לתחום לוקה משום אל יצא איש ממקומו ביום השבת, ובאליהו רבה [או"ח סי' שצ"ז ס"א] הביא להקשות כן בשם הרוקח סי' קע"ח, [ודבריהם ביישוב קושיא זו הובא לקמן לצורך סדר הדברים].

ובפמ"ג [א"א סק"ח] הוסיף להקשות, דאף לדעת חכמים בסוטה [דף כז:] דאיסור יציאה חוץ לתחום אלפיים אמה אינו אלא מדרבנן, הלא מובא בירושלמי עירובין [פ"ג ה"ד] די"ב מיל אסור לצאת מן התורה, וכן דעת הרמב"ם [פכ"ז שבת ה"א] והחינוך [מצוה כ"ד], ומאחר שיצאו חוץ לי"ב מיל הדרא הקושיא הלא איסור יציאה חוץ לתחום זה אסור מדאורייתא, והיאך יצאו חוץ לתחום ביום השבת, וצ"ע.

ובמרכבת המשנה על המכילתא [פ"ט פ"ג] תירץ דכיון שהיו מדדים על ידי המלאכים יש לומר שהיה זה למעלה מעשרה, ואמרו [בעירובין מג.]. דאין תחומין למעלה מעשרה עכ"ל. ובבבין שלמה [ח"א סי' י"ט] כתב ליישב לדעת מאן דאמר [בשבת פז:] דלא נצטוו על השבת במרה, אלא אחר זמן כשנצטוו במאמר הכתוב אל יצא איש ממקומו, והיינו כשהוקם המשכן, ובשעת מתן תורה עדיין לא נצטוו על השבת, עכ"ל.

עוד נראה ליישב, דכלפי מה שיצאו חוץ לתחום יש לומר שהיו אנוסים על פי דיבורו של הקב"ה, וכל מה שהוקשה להראשונים הוא רק על מה שחזרו להר סיני, כי היוצא חוץ לתחום אין לו אלא ד' אמות, כדתנן בעירובין [דף מא:], ועל קושיא זו יש לומר על פי דברי התו"י יומא [דף סז.] שחידש שהיוצא חוץ לתחום מותר לחזור לתחום שביתתו, וכל איסור החזרה אינו אלא מדרבנן, והובא במנח"ח [מצוה כ"ד סק"ו] וכתב שהוא דבר חדש.

ברש"י שבת שם [ד"ה י"ב] כתב וז"ל, י"ב מיל הוא מדת מחניהם והיו הקרובים לדיבור חוזרין מפחד הקול עד קצה המחנה, הנה מבואר מדברי רש"י דכל ישראל נתרחקו עד קצה המחנה, וא"כ לפי זה נמצא שלא יצאו ישראל חוץ לתחום, כי הלא היה מותר לכל ישראל לילך עד קצה המחנה, וכמבואר בעירובין [דף נה:], ודעת הרוקח ובעלי התוס' נראה שנתרחקו י"ב מיל, וזהו שהוקשה להם דהלא הרחוקים יצאו מחוץ למחנה.

בישוב קושית הראשונים דלא הלכו אלא י"ב מיל ולא יותר.

וביסוד איסור היציאה חוץ לתחום שבת ובדין חצי שיעור באיסור תחומין.

ולכאורה י"ל קושית הרוקח, דהנה בלשון רש"י נראה שלא יצאו חוץ לי"ב מיל, אלא הלכו י"ב מיל, וא"כ מותר בכך, וכן הוא בר"מ [פכ"ז שבת ה"א] היוצא חוץ לתחום המדינה בשבת לוקה שנאמר אל יצא איש ממקומו ביום השביעי וכו', תחום זה הוא חוץ לשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל, וכ"ה במנח"ח [מצוה כ"ד סק"ו], וכיון שלא חזרו אלא י"ב מיל איך בכך איסור, ויעוין בשו"ת בית שערים [או"ח סי' קל"ט] בזה.

ובעיקר הדין אם י"ב מיל בדיוק שרי, י"ל דתליא בחקירת הדברי יחזקאל (סי' ז'), יעו"ש, והנה בחוות יאיר (סי' ט"ו) הקשה **היאך מותר לצאת פסיעה אחת בשבת, והרי נחשב זה כחצי שיעור מאלפיים אמה דתחום שבת** יעו"ש, ובחתי"ס שבת [דף עד.]. תירץ דעד י"ב מיל הוי מקומו ואין כאן יציאה כלל, ולפי"ז בפשוטו י"ב מיל בדיוק מותר, אך להרמב"ן [דף מג. ד"ה וא"ת] י"ל די"ב מיל בדיוק אסור, וכפי שיבואר לקמיה.

שו"ר במכילתא שיצאו ישראל מחוץ לי"ב מיל, דכתיב ויעמדו 'מרחוק', וביאור דברי המכילתא, דשיעור של י"ב מיל הוא שיעור של מקום, כדמצינו בסנהדרין [דף ה:]: דתלמיד אסור להורות הלכה בפני הרב במקום הרב, ושיעור מקום זה הוא י"ב מיל [ג' פרסאות], הרי מצינו די"ב מיל הוא קובע שיעור מקום מסוים לעצמו דחשיב בפני רבו, וחוץ לשיעור זה חשיב רחוק, **ומדכתיב שעמדו מרחוק מקום על כרחך שיצאו חוץ לי"ב מיל.**

והנה חקרו האחרונים בשיעור האמור ביציאה חוץ לתחום, האם יסודו מהלכות שיעורין, דהנה באמת בכל פסיעה ופסיעה יש יציאה ממקומו, והזהירה תורה לבל יצא כל כך עד כדי שיעור י"ב מיל, או דמקום שביתה הוא כל הי"ב מיל [או אלפיים אמה לר"מ] והאיסור הוא לצאת חוץ לתחומו, ונמצא דפחות מאלפיים אמה אין חפצא דאיסורא, ואף לא חצי שיעור, כי אם דהיציאה מחוץ לתחומו הוא האיסור.

והביאו האחרונים למש"כ הרמב"ן בעירובין [דף מג.]. בגדר איסור יציאה חוץ לתחום, דאין האיסור לצאת חוץ למקום תחומו, כי אם שהאיסור הוא עצם ההליכה י"ב מיל, כשיעור ד' אמות באיסור העברה ברשות הרבים, ועל פי זה חידש הרמב"ן, **שהמהלך י' מיל לצורך פיקוח נפש או לקידוש החודש, אינו עובר מן התורה אלא אם ילך עוד י"ב מיל כשיעור תחום שלם**, [ועי' אבי עזרי פכ"ז שבת ה"א].

ובחוות יאיר [סי' ט"ו] הקשה היאך מותר לילך פסיעה אחת בשבת, והרי נחשב זה כחצי שיעור מאיסור הליכת אלפיים אמה דתחום שבת, ובחתי"ס שבת [דף עד.]. תירץ דעד י"ב מיל הוי מקומו ואין כאן יציאה כלל, אכן כל דברי החתי"ס אינם מכוונים לדעת הרמב"ן דס"ל דעיקר האיסור הוא עצם ההליכה, דלדידיה לכאורה הדרא קושיא לדוכתה, למה לא יהא איסור לפסוע פסיעה אחת, דחצי שיעור אסור מן התורה.

ובדברי יחזקאל סי' ז' כתב ליישב אימת שייך הך דינא דחצי שיעור, היכא דהשיעור אינו מפורש בתורה, רק הלכה, ואז אין השיעור חלק מעצמותו של האיסור, אלא שיעור לענין עונש הלאו בלבד, אבל במקום שהשיעור נלמד מפסוק, **עצם השיעור הוא גוף החתיכת האיסור, ולא שייך לאסור בזה פחות מכשיעור**, [ועפי"ז תירץ קושית האור גדול ביומא פ"ח למה לא יאסר לרחוק אצבע קטנה ביוה"כ מדין חצי שיעור]. אכן בתוס' שבועות כג: [ד"ה דמוקי] מוכרח שלא כדבריו.

נראה, דאף אם נימא דאיסורא דתחומין הוא גוף ההליכה, מכל מקום שיעור י"ב מיל או אלפיים אמה אינו שיעור במעשה המלאכה, אלא שיעור בהחפצא של המלאכה, דהאיסור הוא שלא לילך 'כשיעור מקום', וי"ב מיל או אלפיים אמה הם

שיעור מקום, ונמצא דפסיעה אחת לא חזי לאיצטרופי לאיסור שלם, כי שיעור פסיעה אחת אינו מקום לעצמו, ורק על ידי צירוף של י"ב מיל או ואלפים אמה, הרי הוא חולק שם מקום לעצמו.

בישוב קושית הראשונים דכיון שלא קנו שביתה בבין השמשות אין תחומין.

והנראה ליישב קושית הרוקח, דהנה בירושלמי עירובין [פ"ד ה"ה] מסתפק בדין גר שטבל ביום השבת אחר שהאיר המזרח, [ובשיירי קרבן הכריח מזה דטבילת גרות בשבת מותרת להירושלמי, דלא כתלמודין ביבמות (דף מו:)], וספיקת הירושלמי הוא בזאת, דהנה בשעת בין השמשות היה נכרי, ובהאיר המזרח נעשה ישראל, האם קונה בשבת שביתה במקום שהיה עומד בבין השמשות, ולא איפשטא.

וכתב בגליון הש"ס בירושלמי שם דמן הדין הוא שיקנה שביתה במקום שטבל ונעשה ישראל, וכמבואר בתוס' וריטב"א עירובין [דף מה: ד"ה ליקני] דכל שלא היה ראוי לקנות שביתה בבין השמשות קונה שביתה ביום השבת, כגון שהיה למעלה מעשרה בבין השמשות שאין לו קנין שביתה, דבמקום שיורד לתוך עשרה בשבת קנה שביתה עכ"ד, [ועיון באו"ח סי' ת"ז ובשעה"צ סק"ה אם יש קנין שביתה מחודש בשבת].

והנה הרמב"ן עירובין [דף מג.] הביא דברי הירושלמי הנ"ל והוסיף בה דברים, והוא דאף דמי שלא קנה שביתה בבין השמשות קונה שביתה באמצע השבת, היינו דוקא אם היה ישראל בבין השמשות שקנה בערב שבת זכות קנין שביתה לכל מקום שיהא קונה שביתה בשבת, אך זה הגר שטבל בשבת הרי בבין השמשות נכרי היה ולא היה לו שום זכות קנין שביתה, ואם כן אינו קונה שביתה באמצע השבת ומותר לו לילך לכל מקום שירצה.

הלא מעתה נראה דהואיל וישראל קיבלו את התורה ביום השבת בשחרית כמבואר בשבת [דף פז:], נמצא דבבין השמשות של אותה שבת לא קנו שביתה, כי עדיין לא ניתן להם כל עיקר דין השביתה וממילא דאף בשבת לא קנו, והרי זה ממש כדין גר שנתגייר ביום השבת, ולדעת הרמב"ן מותר להם לילך לכל רוח ואין להם איסור תחומין, [ויל"ד כן אף לדעת התוס' הנ"ל דאם לא קנה שביתה בבין השמשות קונה בשבת].

אכן הנה כל מה שכתבתי ליישב [דכיון שלא קנו שביתה בבין השמשות לא קנו שביתה כלל], זה תלוי בפלוגתת רבא ור' אחא בר יעקב שנחלקו בשבת [דף פז:]: האם נצטוו במרה על איסור תחומין, וכל דברינו לא יכוננו אלא לדעת רבא דלא נצטוו על התחומין אלא בסיני, אך לדעת רבי אליעזר בן יעקב שכבר נצטוו במרה על התחומין אם כן כבר קנו שביתה בבין השמשות, ושוב תיקשי קושית הרוקח והתוס' היאך הותר להם לישראל לצאת חוץ לתחום.

אשר נראה ביישוב קושית הרוקח, דהנה בחידושי הרמב"ן עירובין [דף מג.] חידש, דעיקר איסור תחומין מדאורייתא הוא רק במהלך ברגליו י"ב מיל, ואין איסור תחומין דאורייתא בספינה הואיל ואין מהלך ברגליו, עוד כתב על פי זה אם הלך בהיתר י"ב מיל כגון לפיקוח נפש, מותר מן התורה להמשיך, אף שאינו בתחום שביתתו דמכל מקום הרי לא הלך י"ב מיל באיסור, וכל עיקר האיסור הוא להלך באיסור י"ב מיל.

הלא לדברי הרמב"ן מיושבת היטב קושית הרוקח ובעלי התוס', [שו"ר כן באמרי בינה שבת סי' ל"ד], דהנה ברור דמה שחזרו לאחוריהן י"ב מיל ומה שחזרו ע"י סיוע המלאכים, לא היה כדרך הליכה ברגל, שהרי מבואר בשבת [דף פח:]: דכל דיבור ודיבור חזרו לאחוריהן י"ב מיל, והלא מהלך אדם ביום הוא י' פרסאות שהם מ' מיל, וכיון שהכל היה על דרך נס, לדברי הרמב"ן אין כאן איסור תחומין מדאורייתא.

והנראה לפלפל בהנך ב' ישובים שיש לחקור האם העובר באיסור תחומין הוי זה חילול שבת, דגדר איסור תחומין הוא כגדר איסור מלאכה שעשייתה הויא חילול שבת, או שאין זה חפצא של חילול שבת, אלא איסור מסוים בשבת, וכמו שלדעת הר"מ אסור בשבת לדון דיני נפשות מן התורה, אף שודאי אין בזה חילול שבת, אלא הוא מאיסורי שבת.

ונפקא מינה, בחקירת הפרי מגדים בפתיחה להלכות שבת [ד"ה גם תחומין], אם היוצא חוץ לתחום נעשה מומר לכל התורה, [והובא במנח"ח מצוה כ"ד סקי"ד], דדין מומרות תלוי במה שהוא מחלל את השבת. ועוד נפקא מינה במה שדנו

הראשונים **אם דין תחומין מן התורה אמור גם לענין כלים**, דאם דין מסוים הוא לשבות במקומו יש לומר שנוהג אף בכלים מן התורה, אך אם ההליכה חוץ לתחום חשיבא מלאכה, אין זה שייך בכלים, ועמנח"ח מצוה כ"ד סק"ח ובאבי עזרי פכ"ז שבת ה"א. **ונראה דאף שהשבת ניתנה במרה, מכל מקום רק התפצא של השבת ניתנה שם, והיינו איסורי מלאכה שהמה עיקרה של קדושת השבת, שהעושה מלאכה הרי הוא מחלל את השבת, אך שאר איסורי שבת לא ניתנו במרה אלא בסיני**, דהלא המקור דהשבת ניתנה במרה יליף [בשבת פז: וסנהדרין נו:]: ממה דכתיב בפרשת ואתחנן שמור את השבת לקדשו כאשר צוך, כאשר צוך במרה, והתם שמור כתיב היינו ממלאכות.

הלא מעתה נראה **בביאור המחלוקת האם איסור תחומין ניתנו במרה, שנחלקו בגדר איסור תחומין**, דלמאן דאמר שנצטוו במרה על התחומין, אם כן תחומין הם מגדר איסור מלאכה, ולכן אמר הרמב"ן שכל האיסור אינו אלא במהלך ברגליו, ומאחר שישראל לא הלכו ברגליהם י"ב מיל ממילא אין כאן שום איסור, והמאן דאמר שלא נצטוו במרה על תחומין, סובר שאיסור תחומין לא שייך לגדר מלאכה, ולכן לא נצטוו עליו במרה, והוא דין נוסף הוא שיהא אדם שובת במקומו, וכיון שלא נצטוו במרה לא היה איסור תחומין במתן תורה, וממה נפשך מיושבת קושית הרוקח מכל צד, וכמו שנתבאר.

בישוב הראשונים שלעננים היה דין מחיצה.

בבעלי התוס' כתב ליישב קושיתו היאך הותר לישראל לצאת בשבת חוץ לתחום, **שהעננים היו מקיפים את כל ישראל כמחיצות, ונמצא דכל מה שהיה בתוך העננים הוי כמו חצר אחת, שאין בכך איסור יציאה חוץ לתחום**, עכ"ד, וכן הביא באליהו רבה [או"ח סי' שצ"ז ס"א בשם הרוקח] דכיון שהיו בתוך העננים הוי כבתוך המחיצות, וכיון שעמדו בתוך המחיצות הרי זה כאילו לא יצאו חוץ לתחום, עכ"ד.

והרוקח תירץ דישאל יצאו חוץ לתחום בשבת לאנסם, אלא דעדיין יקשה היאך הותר לילך עוד מאחר שכבר יצאו חוץ לתחום, ובזה תירץ דהנה תנן בעירובין [דף מא:]: **דמי שהוציא והו נכרים חוץ לתחום והכניסוהו לעיר אחרת, הוא ליה כל העיר לדידיה כד' אמות, ופרש"י** [ד"ה הוליכוהו] דהיינו בשיש לעיר מחיצות, ועיין תוס' [דף מז: ד"ה דכולה] דהשובת בעיר אף בלא מחיצות הויא כד' אמות, והוציא והו חוץ לתחום שאני, וכ"ה בשו"ע [או"ח סי' ת"ה ס"ו], ומעתה אף שיצאו ישראל חוץ לתחום לאנסם, מכל מקום הרי הם שובתים באויר מחיצות העננים, ומותרים להלך בו.

ובאמרי בינה שבת [סי' ל"ד] הקשה על דברי הרוקח, דהנה איתא בעירובין [דף נה:]: דכל עיר נידון כד' אמות ומותר להלך את כולה, ויושבי צריפין מונין מפתח בתיהן, דאינו נידון כעיר אחת משום דלא קביעי, ופריך מדגלי מדבר דחשיב כעיר אחת לענין תחומין, שהרי כשהיו נפנים היו צריכים לצאת מחוץ למחנה, ולא היה נחשב זה כיציאה חוץ לתחום, ומשני כיון דכתיב בהו על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו כמאן דקביע להו דמי, הרי מוכח על כל פנים דהעננים לא חשיבי כמחיצה, דאם חשיבי כמחיצה אם כן ודאי דכל המחנה נידון כעיר אחת, ותירץ די"ל דכוונת הש"ס שחנו ונסעו על פי ה' היינו העננים, ולכן הם נחשבו כעיר אחת.

ענני הכבוד לענין הדין של רבים מבטלים מחיצה

בפרי מגדים שם שואל על דברי הרוקח שענני הכבוד נחשבים כמחיצה, הלא עיקר דין רשות הרבים ושיעורו נלמד בשבת [דף צח.]. [מדגלי מדבר, ובשבת [דף צו:]: לומדים איסור הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים מהפסוק "אל יצא איש ממקומו", **ואם ענני הכבוד נחשבים מחיצות, איך יתכן שהיה שם רשות הרבים, הרי הדין הוא שכל רשות הרבים המוקף מחיצות, יש לו דין רשות היחיד, והניח בצ"ע.**

ובדורש לציון [דרוש י"ג] הקשה למה דרך של דגלי מדבר נידון כרשות הרבים, והלא מוקפים היו במחיצות ענני הכבוד, וכתב שהרבים מבטלים את המחיצה, דהנה כתבו בתוס' עירובין [דף כב. ד"ה דילמא] דבמחיצה העשויה בידי שמים אתו

רבים ומבטלי מחיצה, ולכן אף דענני הכבוד נידונים כמחיצה, מכל מקום מאחר שעשויים בידי שמים, הדר דינא דאתו רבים ומבטלי מחיצה יעו"ש.

והנראה בזה בביאור דברי הרוקח, דהנה לדעת הדורש לציון כל הריעותא שיש במחיצת העננים הוא רק משום דרבים בוקעים אל תוך המחיצות, ואתו רבים ומבטלי מחיצות, וזה רק לענין קביעת דין הרשות, אך לענין תחומין כתב החזו"א

דאין ריעותא בבקיעת הרבים במחיצות, ואם כן ניהא מאד דברי הרוקח דלענין תחומין העננים נחשבים כמחיצות.

אכן דברי הדרוש לציון צריך עיון, דבתוס' הרא"ש בעירובין ובאשכול עירובין [סי' ס"ה] כתבו דרק בהיקף גדול ובמחיצות העשויות בידי שמים לא אתו רבים ומבטלי מחיצות, וכ"כ בחזו"א [או"ח סי' ק"ז סק"א], ושיעורו מבואר במהרש"ם [ח"ד סי' א'] דהיינו מרובע של ט"ז מיל [עי' בכורות נד:], וכ"ה באגרו"מ [או"ח סי' קל"ט ענף ו'], ועי' נשמת אדם שבת [כלל מ"ט], וא"כ במחנה ישראל שהיה י"ב מיל לא אתו רבים ומבטלי מחיצות, וצ"ע.

עוד תמוה לי, דיסוד החילוק בין מחיצות העשויות בידי אדם לעשויות בידי שמים, אין זה משום דמעשה אדם שאני, אלא דעיקר דין מחיצה חייל במה שהמקום חצוץ כרשות בפני עצמו, ולכן מחיצת היקף גדול העשויה בידי שמים לא נחשב מחיצה, לפי שלא נעשתה לחצוץ, אשר לפי זה ברור דענני הכבוד חשיבי כעשוי בידי אדם, כיון שכל עיקרם לא באו אלא להקיף רשות כל ישראל לעצמה, שו"ר סברא זו בחת"ס שבת ו. [ד"ה מתקיף].

האם ענני הכבוד נחשבים מחיצה שאינה עומדת ברוח

ובאבני נזר [או"ח סי' רע"ה סקי"ב] הקשה על הרוקח, דהנה מפורש בשבת [ה.]. דהמעביר ד' אמות ברשות הרבים מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי מדבר, ותמוה דהרי כל רשות הרבים של מחנה ישראל היה מקורה בענני הכבוד, ועל כרחק שהעננים לא נחשבים מקום המקורה, ואם כן מדוע העננים נחשבים כמחיצה לענין דין תחומין, ודברי הרוקח דענני הכבוד חשיבי כמחיצה צ"ע.

ומצאתי מפורש בחי' הריטב"א בשבת [דף צח.]. המעביר ד' אמות ברשות הרבים מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי מדבר, פירוש דענני כבוד לא חשוב קירוי עכ"ד, ובאמת שנחלקו בזה בירושלמי עירובין [פ"ט ה"ה], דדעת רב הונא דהמעביר ד' אמות ברשות הרבים מקורה פטור, והקשה שם רשב"כ שהרי מחנה ישראל היה מקורה בענני הכבוד, ומסיק דלא חשיב קירוי, הא מיהא לשיטת תלמודין ודאי חשיב כרשות הרבים וכנ"ל.

ובטעם הדבר דענני הכבוד לא חשיבי לא מחיצה ולא תקרה, כתב באבנ"ז על פי הא דאיתא ביבמות [דף עב.]. דכשהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית, שלא יתפזרו ענני הכבוד, ואם כן נמצא שמחיצת העננים אינה עומדת ברוח מצויה, ואיתא בסוכה [כד:]: דכל מחיצה שאינה עומדת ברוח מצויה אינו מחיצה, ולכן דרך דגלי מדבר נחשב כרשות הרבים ולא כרשות היחיד.

ובמרכבת המשנה פרשת בשלח על הכתוב וה' הולך לפניו יומם, הביא קושית הצדה לדרך בפר' בהעלותך, שהנשיאים הביאו חטאת על טומאת קבר התהום, והרי הענן היה מפסיק בין רגליהם לתהום, ולא נטמאו, ותירץ במרכבת המשנה שהרי כשנפנו יצאו מן העננים, עוד תירץ דכיון שלא עמדו העננים ברוח לא חשיבי מחיצה, והוכיח לזה גם מסוגיא דעירובין נה: כנ"ל.

והנה באמת יש לעיין דבריו, דכיון שלעולם לא נשבה להם רוח צפונית אם כן נמצא שענני הכבוד עומדים לעולם ברוח המצויה שם, אכן יעוין במ"א [סי' תר"ל סקט"ז] דאם עשה מחיצה מסדינים בתוך הבית, באופן שבלא מחיצות הבית לא היתה עומדת ברוח מצויה אין זו מחיצה, כי צריך שתהא ראויה לעמוד ברוח מצויה, ובבאר היטב שם סק"י הביא בשם הלכות קטנות ח"ב סי' נ' דחשיב מחיצה, וכן צידד החזו"א סי' נ"ב סקי"ד.

ויעוין בחי' מרן רי"ז הלוי הלכות סוכה בהא דאיתא בסוכה כג. דהעושה סוכה בספינה בגוונא שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים אבל יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה דהסוכה כשרה, דמדברי הר"מ בפ"ד סוכה ה"ה מבואר דשיעור הוא מהלכות

המחיצה שתהא ראויה לעמוד ברוח מצויה דיבשה, ואף כשאינה עומדת ברוח מצויה שבים לא איכפת לן כי בהחפצא אית בה שיעורא דמחיצה שעומדת ברוח מצויה דיבשה.

וא"כ לפי דברי המ"א [וכן נקבע להלכה במ"ב סקמ"ח] דהוא דין בעצמותה של המחיצה שתהא ראויה לעמוד ברוח מצויה, ומחיצות הבית לא סגי לאשוויי הסדינים כמחיצה, א"כ בנידון דידן נראה דאף שהקב"ה לא השיב שם רוח צפונית, מ"מ זהו דבר חיצוני שאינו בגופן של מחיצות, ונמצא דגוף המחיצות עצמן אין ראויין לעמוד ברוח מצויה, וכ"ז לכאורה דלא כדברי הרוקח ובעלי התוס' שלשיטתם היה להעננים דין מחיצה.

ויש ליישב עפ"י ד"ד החת"ס או"ח סי' ר"ח (ד"ה וראיתי) דודאי ענני הכבוד היו יכולים לעמוד ברוח מצויה ואדרבה מחמת צפיפות העננים אין רוח צפונית יכולה לנשב בפנים, ואך שבתחילה היה נס והרוח הצפונית חדרה דרך ענני הכבוד, ואחר מעשה העגל היו נזופין ופסק הנס, ונמצא דאין כוונת הש"ס דהעננים אין עומדים ברוח, אלא שאם יחדור הרוח דרך העננים יתפזרו העננים, וא"כ ניחא מה דהעננים חשיבי כמחיצה.

אכן בודאי עדיין צ"ע מהמפורש בירושלמי בדגלי מדבר לא היה תקרה, וכדברי הריטב"א דהעננים לא חשיבי קירוי, ולדברי הרוקח דחשיבי מחיצה א"כ הווי נמי כקירוי, וצ"ע.

נשמח לקבל הארות והערות על המאמר במייל המערכת